

S strategijo potrošniške politike do blaginje potrošnikov

*Vesna Stražišar,
SIST, Ljubljana*

Ozrite se po trgovinah, kjer ponavadi kupujete, in na policah boste videli izdelke z vsega sveta. Ali so vsi varni? Načeloma bi morali biti, saj Evropska unija s svojo zakonodajo pomaga zagotavljati varnost izdelkov, namenjenih uporabnikom. Pri tem igrajo pomembno vlogo evropski standardi, katerih uporaba ponuja načine za izpolnjevanje in preverjanje vseh varnostnih zahtev. Čeprav noben sistem ureditve potrošnikom ne more zagotoviti popolne varnosti, so varnostni standardi držav Evropske unije med najvišjimi na svetu.

Zakonodaja Evropske unije strogo ureja varnost živil, uvoženih v Evropsko unijo iz naših trgovinskih partneric v drugih delih sveta, in načeloma nevarna hrana ne bi smela na naše prodajne police. Tudi zakonodaja, ki ureja varnost za druge izdelke široke porabe, kot so igrače, kozmetika, električna oprema itd., je zelo stroga in zahteva, da so vsi izdelki, ki so v prometu v Evropski uniji, varni. Pa kljub temu pogosto beremo, da so se na trgu znašli izdelki, za katere se je nato ugotovilo, da temu ni tako. Če v neki državi EU ugotovijo, da so dali na trg izdelke, ki niso varni, je dolžnost države, da obvesti organe prizadetih držav Evropske unije. Če izdelek pomeni večjo nevarnost, mora ustrezeni organ poskrbeti za odpoklic izdelkov. Temu so namenjeni različni mehanizmi, ki naj bi potrošniku zagotovili ustrezno raven varnosti in preprečili nevarnim izdelkom vstop na trg. Ker pa smo potrošniki mi vsi, žal ne moremo pričakovati, da smo vsi dovolj obveščeni o svojih pravicah in možnostih, da bi lahko prepoznali nevarnosti in temu primerno pravilno ukrepali. Zato je treba na različnih ravneh poskrbeti za osveščanje in vključevanje potrošnikov v dejavnosti, ki bodo prenesle njihov glas do mesta odločanja.

Ker učinkovita politika varstva potrošnikov lahko izboljša življenje državljanov, je Evropska komisija že maja 2005 sprejela skupno strategijo politike zdravja in varstva potrošnikov za obdobje 2007–2013. Kot odziv na zahteve zainteresiranih strani, Sveta in Evropskega parlamenta se je ta strategija še naprej razvila v dokument Strategija potrošniške politike 2007–2013. Evropa se namreč zaveda, da so zaupljivi, obveščeni in usposobljeni potrošniki gonilo gospodarskega razvoja. Komisija želi na ta način izpolniti glavne zastavljene cilje in potrošnike v Evropski uniji usposobiti s pomočjo natančnih informacij, preglednosti trga in zaupanja v učinkovito varstvo potrošnikov. Okrepiti želi blaginjo potrošnikov v smislu cene, izbire, kakovosti in varnosti, saj je blaginja potrošnikov jedro dobro delujočih trgov. Z uvedbo ali izboljšanjem potrebnih mehanizmov želi Komisija potrošnike varovati pred resnimi tveganji in drugimi grožnjami.

Da bi potrošniki lahko odigrali svojo vlogo v sodobnem gospodarstvu, jih je treba usposobiti in jim dati orodja, trge je treba organizirati, da bodo delali v dobro potrošnikov, in zagotoviti je treba učinkovito varstvo pred tveganji in nevarnostmi, ki jim potrošniki kot posamezniki ne morejo biti kos. Notranji trg že igra glavno vlogo pri doseganju otipljivih koristi za državljane EU, vendar je treba potrošniško razsežnost notranjega trga in še prav posebej maloprodajnih trgov še bolj okrepiti. Politika Evropske unije bo zares uspešna, če bo do leta 2013 lahko vsem državljanom EU prepričljivo dokazala, da lahko kupujejo kjer koli v Evropski uniji, v hipermarketih, v trgovini za vokalom ali preko interneta, ter so pri tem enako učinkovito zavarovani pred nevarnimi proizvodi in goljufivimi trgovci.

Pomembno vlogo pri tem opravi tudi sistem RAPEX, katerega učinkovitost se mora še povečati, tako da bo državam članicam zagotovil odkrivanje največjega možnega števila nevarnih proizvodov, da jih lahko umaknejo ali odpokličejo s trga. Opozorilni sistem RAPEX za sporočanje o nevarnih neživilskih izdelkih je namenjen zlasti hitri izmenjavi informacij o prepovedi prodaje ali umiku izdelkov s trga. Kadar inšpekcijski organi države članice sprejmejo ukrepe proti izdelku, ki bi lahko ogrožal zdravje potrošnikov, mora le-ta o tem obvestiti Komisijo, ta pa obvestila preuči, prevede in posreduje ostalim državam članicam. Države morajo ta obvestila upoštevati in o svojih ukrepih obveščati Komisijo.

V problematiko varstva potrošnikov se vključuje tudi Evropski parlament, ki je pozval Komisijo, naj zagotovi, da bo znak CE res jamstvo za skladnost s tehnično zakonodajo EU. Pri tem je poudaril, da ta znak glede na njegovo samoregulativno naravo ni bil nikoli namenjen za znak za varnost na ozemlju držav Evropske unije. Zato naj Komisija tudi oceni dodano vrednost oblikovanja prostovoljnega skupnega evropskega znaka za varstvo potrošnikov, ki bi dopolnjeval znak CE in pomagal potrošniku k ozaveščenemu izboru med proizvodi. Obenem naj pojasni tudi odgovornosti proizvajalcev in uvoznikov v primeru zlorabe znaka CE in uvede ustrezne kazni za zlorabe, kaznovana pa naj bo tudi zloraba

morebitnih drugih prostovoljnih znakov. Poleg tega bi Komisija morala pojasniti postopek za prepoved uvoza za vsak posamezen primer, kadar standardi z vidika varnosti niso redno upoštevani, in uporabiti svoja pooblastila za prepoved nevarnega potrošniškega blaga na trgu Evropske unije, če se ti proizvodi izkažejo za nevarne. Države bi morale zagotavljati dosledno izvajanje zakonodaje s področja varnosti proizvodov, zlasti igrač, ter okrepiti prizadevanja za izboljšanje nadzora trga, zlasti z nacionalnimi pregledi. Za izvajanje celovitih in učinkovitih pregledov je treba zagotoviti zadostna sredstva in aktivno spremljati vse navedbe v zvezi s proizvodi z napako, vključno s preskušanjem občutljivega potrošniškega blaga.

*Meglana Kuneva,
evropska komisarka za potrošnike*

Evropska komisarka za varstvo potrošnikov, Meglena Kuneva, ki je ob svetovnem dnevu potrošnikov 15. marca 2008 obiskala Slovenijo, je po pogovorih dejala, da je vse več razlogov za praznovanje tega dne, ki ga obeležujemo od leta 1983, saj "smo potrošniki v Evropi vse bolj močni". Notranji trg je bi doslej zelo dobro razvit za velika podjetja, s čimer sicer ni nič narobe, vendar ga moramo razviti tudi za prebivalce, je svoje poslanstvo evropske komisarke za varstvo potrošnikov predstavila Kuneva. Treba je dokončati reformo notranjega trga in ga narediti usmerjenega k potrošniku, je poudarila. Kuneva je ob pripravi strategije varstva potrošnikov za obdobje 2007–2013 dala velik poudarek storitvam. Preveč govorimo o varnosti blaga, premalo pa o varnosti storitev, in to je treba spremeniti, je pozvala. Poseben pomen po njenih besedah pripada tudi internetu. Evropska komisarka je izpostavila še globalne dimenzije varstva potrošnikov ter pri tem omenila uvoz kitajskega blaga. Dobaviteljska veriga je zelo dolga in moramo se prepričati, da se evropski standardi upoštevajo povsod po svetu. Kitajska je pomemben partner, prihaja tudi Indija in pripravljene moramo biti na globalne spremembe, je dejala.

V zadnjem času je bilo na tem področju doseženih kar nekaj konkretnih rezultatov. Tu sta potrošniška kreditna direktiva in paket za proizvode, ki se nanaša tudi na učinkovitejši nadzor na trgu. Med načrti pa je priprava direktive o časovnem zakupu, ki naj bi nadgradila varstvo potrošnikov, zlasti na področju turističnih paketov.

Slovenski minister za gospodarstvo Andrej Vizjak je evropsko komisarko seznanil tudi z aktivnostmi na domačih tleh. Ministrstvo za gospodarstvo sodeluje z Zvezo potrošnikov Slovenije v akciji spremljanja cen Precenimo cene, vse z namenom boljšega obveščanja potrošnikov o maloprodajnih cenah. Slovenija pa je 22. maja 2008 na evropski dan potrošnikov gostila tudi konferenco Varstvo potrošnikov in energetika, ki bo področje energetike obravnavala z vidika varstva konkurence in varstva potrošnikov.

Summary: Consumer Policy Strategy 2007-2015 for Consumer Welfare

Consumer welfare is the heart of well-functioning markets and also one of the objectives of the European market. A number of activities are being undertaken to achieve the objectives of the Consumer Policy Strategy 2007-2015 such as providing consumers with the necessary knowledge and information, ensuring market transparency and enhancing trust in consumer protection. Beside safety of goods, measures are taken to ensure safety of services and consumer protection in the field e-commerce.